

TRT Çocuk Kitaplık Uygulamasında Yer Alan Etkileşimli E-Kitapların Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi

Examination of Interactive E-Books in the TRT Çocuk Kitaplık Application from the Perspective of Child Appropriateness

Ahmet Alperen ÇAĞLAYAN*

Öz

Amaç: Dijital nesillerin teknolojiyle kurdukları güçlü ilişki, çocukların okuma deneyimlerini dönüştürmüş ve çoklu ortam öğeleriyle zenginleştirilen etkileşimli e-kitapların yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan etkileşimli e-kitapların biçimsel ve içeriksel niteliklerini, çocukların yaş, ilgi ve gereksinimlerini dikkate alarak, çocuk edebiyatının temelini oluşturan “çocuğa görelik” ilkesi bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemiyle yapılandırılan çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmancın çalışma grubunu, TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan beş farklı kategoriden ve tüm yaş gruplarını temsil edecek şekilde ölçüt örnekleme yoluyla seçilen 26 etkileşimli e-kitap oluşturmaktadır. Veriler, “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi tekniğiyle sistematik olarak çözümlenmiştir.

Bulgular: Etkileşimli e-kitaplar; tasarım ve resim, konu ve kurgu, izlek (tema), kahraman ve karakter, dil ve anlatım, ileti ve eğitsel ilkeler boyutlarında genel olarak çocuğa görelik ilkesini yüksek düzeyde karşılamaktadır.

Sonuç: TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan ve çocuklara sunulan metinlerin dijital uzantısı niteliğindeki etkileşimli e-kitapların, çocukların yaş ve gelişim özellikleri ile ilgi alanlarına uygun biçimde tasarlandığı ve çocuğa görelik ilkesini karşılayan nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri olduğu belirlenmiştir.

Özgünlük: Bu çalışma, etkileşimli e-kitapları çocuk gerçekliği ve yazınsal nitelik perspektifiyle sistematik ve bütüncül bir yaklaşımla ele alması bakımından sınırlı sayıda çalışma arasında yer almakta ve bu yönüyle alan yazına özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Etkileşimli e-kitaplar, dijital çocuk kitaplığı, çocuğa görelik, çocuk edebiyatı.

Abstract

Purpose: *The strong relationship that digital generations have established with technology has transformed children's reading experiences and paved the way for the proliferation of interactive e-books enriched with multimedia elements. This study aims to evaluate the formal and content-related qualities of interactive e-books featured in the TRT Çocuk Kitaplık application, taking into account children's age, interests, and needs, within the context of the principle of "child appropriateness" that forms the basis of children's literature.*

Method: *The study, structured using qualitative research methods, employed document analysis technique. The study group consisted of 26 interactive e-books selected from five different categories in the TRT Çocuk Kitaplık application, representing all age groups, using criterion sampling. Data were collected using the "Scale for Evaluating Literary or Educational Books for Children" and systematically analyzed using content analysis techniques.*

Findings: *Interactive e-books generally meet the principle of child appropriateness at a high level in terms of design and illustrations, topic and plot, theme, characters, language and narration, and educational content.*

Implications: *It has been determined that the interactive e-books, which are digital extensions of the texts featured in the TRT Çocuk Kitaplık application and offered to children, are designed in accordance with children's age and developmental characteristics and areas of interest, and are high-quality children's literature products that meet the principle of child appropriateness.*

Originality: *This study is one of a limited number of works that adopt a systematic and comprehensive approach to interactive e-books from the perspectives of children's reality and literary qualities, and in this regard, it aims to make an original contribution to the literature.*

Keywords: *Interactive e-books, digital children's library, child appropriateness, children's literature.*

Giriş

Yirmi birinci yüzyılın başından itibaren doğan ve bu yüzyılın dijital ekosistemi içerisinde yetişen “Alfa kuşağı” yani “ilk gerçek dijital yerliler”, dijital teknolojilerin “anadilini” bilmekte ve bu teknolojilerle doğal bir etkileşim içinde büyümektedir (Jukic ve Skojo, 2021, s. 618). Dijital donanım ve uygulamalarla erken yaşlardan itibaren etkileşime giren bu kuşak, dijital araçları kullanma konusunda yalnızca teknik bir beceri değil, içselleştirilmiş bir kullanım alışkanlığı geliştirmektedir. Nitekim dijital asistanlarla kurdukları iletişim, kimi durumlarda sosyal çevrelerindeki bireylerle olan etkileşimlerinden daha akıcı, yakın ve doğal bir hal alabilmektedir (Carter, 2016).

Dijital nesillerin teknolojiyle kurdukları ilişki, çocukların okuma deneyimlerine de doğrudan yansımakta ve okuma materyallerinin biçimsel, işlevsel ve etkileşimsel özelliklerini dönüştürmektedir. Bu değişim, dijital okuma ortamlarının da yeniden şekillenmesine zemin hazırlamaktadır. Özellikle 21. yüzyılda hız kazanan bilgi teknolojilerindeki ilerlemeler, e-kitap kavramının yalnızca metin temelli bir dijital içerik olmaktan çıkarak ses, video, resim, animasyon, şekil, tablo, çizelge, grafik, model, oyun, simülasyon, QR kod, harita, sözlük, konuşan kelimeler, kavram haritaları, sunum dosyaları, problem durumları, öz-değerlendirme çalışmaları, anketler, blog/wiki ve web bağlantıları gibi çoklu ortam öğelerinin eklenmesiyle zenginleşmesini sağlamıştır.

Zenginleşen e-kitaplar dijital okuma sürecini pasif bir yapıdan çıkararak kullanıcıyla etkileşime giren dinamik ve çok yönlü bir öğrenme deneyimine dönüştürmüştür. Bu dönüşümün sonucunda “etkileşimli e-kitap” kavramı ortaya çıkmıştır. Etkileşimli e-kitaplar, kullanıcının kitapla ve kitabı oluşturan öğelerle etkileşime girmesinin yanı sıra, bu öğelerin birbirleriyle ve çevreleriyle de etkileşim içinde olduğu dijital içeriklerdir (Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 389).

Etkileşimli e-kitaplar; okuyucunun kitap, çevre ve çoklu ortam öğeleriyle etkileşim kurmasına, ayrıca çoklu ortam öğelerinin kendi aralarında da etkileşim içinde olmasına ve gerçek zamanlı katılım sağlamasına imkân tanımaktadır. Bunun yanı sıra bu kitaplar, yazı tipi ve arka plan ayarlarını değiştirme, not alma, işaretleme ve altını çizme gibi işlevlerle kişiselleştirilmiş okuma deneyimi sunmalarıyla öne çıkmaktadır. Ayrıca; hataların hızlıca düzeltilmesi ve içeriklerin kolayca güncellenmesine imkân veren güncellenebilir içerik yapısı, resim, video, ses, animasyon, tablo, grafik, sözlük ve ağ bağlantılarıyla desteklenen içerik çeşitliliği, mobil cihazlar sayesinde her ortamda erişim ve özel gereksinimli bireylere uygun düzenlemeler sunan erişilebilirlik imkânları, yüzlerce kitabın tek cihazda depolanmasını sağlayan taşınabilirlik özelliği ile kâğıt kullanımının azaltılarak çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğe sağladığı katkılar bu kitapların temel avantajlarını oluşturmaktadır (Alsulhi vd., 2020, s. 3; Amirtharaj vd., 2023, s. 6-7; Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 389-390; Çağlayan, 2025, s. 532-533; Listanto vd., 2025, s. 171).

Etkileşimli e-kitaplar sundukları avantajların yanı sıra çeşitli sınırlılıklar da barındırmaktadır. Öncelikle, öğretmen ile öğrenci arasında doğrudan iletişimin bulunmaması etkileşim boyutunda bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca uzun süreli ekran okuma, göz yorgunluğu ve baş ağrısı gibi fiziksel sorunlara yol açabilmektedir. Bunun yanında üretim maliyetleri, dağıtım süreçleri ve kullanıcıların teknoloji okuryazarlığına bağlı olarak gelişen içerik ve kullanıcı sınırlılıkları, basılı kitap alışkanlıklarından kaynaklanan yeniliğe adaptasyon zorlukları ile okuma cihazı ve internet bağlantısının maliyeti, yüksek çözünürlük gereksinimi,

yüksek güç tüketimi ve cihazların hassas yapısı gibi teknolojik cihaz zorlukları etkileşimli e-kitapların kullanım alanını daraltan önemli faktörler arasında yer almaktadır (Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 389-390; Jeong, 2012, s. 402-405; Puric ve Sekaç, 2022, s. 90).

Etkileşimli e-kitaplar, dijital kütüphane platformları aracılığıyla kullanıma sunulmaktadır. Dünya genelinde Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilen Vooks, Hindistan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Rashtriya e-Pustakalaya ve ePathshala, Kanada merkezli Bookful ve Avustralya kaynaklı ABC Reading Eggs gibi mobil uygulama mağazaları üzerinden erişilebilen dijital kitap uygulamalarında animasyonlar, zengin görseller, ses efektleri, mini oyunlar ve çocukların hikâyeye aktif katılımını destekleyen etkileşimli içerikler yer almaktadır. Türkiye bağlamında ise, TRT Çocuk Kitaplık, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından çocuklara yönelik olarak geliştirilmiş ve 23 Nisan 2021 tarihinde yayımlanan dijital kütüphane örneğidir (TRT Haber, 2021). Uygulama, App Store ve Google Play Store üzerinden ücretsiz indirilebilmekte; çevrim dışı (internetsiz), reklamsız ve sınırsız erişim imkânı sunmaktadır. Uygulama içerisinde yer alan kitaplar Hayatın İçinden, Meraklı Bilgin, Bizim Masallar, Doğanın Masalı ve Bizim Kahramanlar olmak üzere beş kategoriye ayrılmakta ve bu kategorilerde toplam 267 etkileşimli e-kitap bulunmaktadır. Her bir kitap zengin görseller, ses efektleri, animasyonlar ve etkileşimli unsurlarla desteklenmiş biçimde sunulmaktadır. Literatürde, etkileşimli e-kitaplarda yer alan etkileşim unsurlarının çocukların ilgi, motivasyon, özgüven ve okuma sürecine katılım düzeyini artırdığı belirtilmektedir (Chen vd., 2024, s. 24161-24164; Listanto vd., 2025, s. 184). TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan etkileşimli e-kitaplarda sayfa üzerindeki boş çemberlere dokunulduğunda görsellerin hareket etmesi ve bu eyleme ses efektlerinin eşlik etmesi, çocuklara yalnızca okuma değil, aynı zamanda dinleme ve etkileşimli bir öğrenme deneyimi sağlamaktadır. Ayrıca kitapların sonunda mini oyunlar, bulmacalar, eşleştirme etkinlikleri ve kısa anlama soruları gibi aktivitelere yer verilmektedir.

Geleneksel basılı kitapların yanı sıra ses, animasyon, dokunma, yönlendirme ve oyunlaştırma gibi çoklu ortam bileşenleriyle çocuklara daha zengin bir okuma deneyimi sunan etkileşimli e-kitaplar, çocuk edebiyatının temel ölçütlerinden biri olan çocuğa görelik ilkesi doğrultusunda değerlendirilebilecek nitelikler taşımaktadır.

Çocuğa görelik, okuma materyalinin çocukların gelişimsel özelliklerine, yaş düzeylerine, ilgi alanlarına, gereksinimlerine, dil becerilerine, bakış açılarına ve yaşam gerçekliğine uygun biçimde tasarlanması gerektiğini vurgulayan çocuk edebiyatının temel ilkelerinden biridir (Sever, 2015, s. 17). Bu ilke, çocuğun dünyasını, bakış açısını ve algısını merkeze alan; tüm metin türlerinde aranan çatı bir ölçüt niteliği taşımaktadır (Canlı, 2014, s. 130). Çocuğa görelik ilkesi doğrultusunda tasarlanan çocuk kitaplarının, dış yapı (tasarım) ve iç yapı (içerik) unsurları olmak üzere iki temel boyuta ilişkin özellikleri taşıması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken bu tasarım ve içerik unsurları, araştırmacı tarafından derlenerek Şekil 1'de özetlenmiştir.

Çocuk kitaplarında tasarım unsurları, kitabın fiziksel erişilebilirliği ve görsel düzenine ilişkin unsurları kapsamaktadır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2018; Celepoğlu, 2007; Hombrecher ve Wassiltschenko, 2020; Salisbury ve Styles, 2012; Walker, 2012).

Bu kapsamda;

- **Boyut ve ağırlık:** Kitap, çocuğun ince ve kaba motor becerilerini zorlamayacak; yaş düzeyine uygun ölçü ve ağırlıkta olmalıdır.
- **Kapak ve cilt tasarımı:** İçeriğe ilişkin görsel ipuçları sunan, dikkat çekici ve dayanıklı bir yapıda tasarlanmalıdır.
- **Kâğıt:** Mat, sağlam ve çocukların sayfaları kolaylıkla çevirebileceği nitelikte olmalıdır.
- **Sayfa düzeni:** Metin, görsel ve boşluk dengesi gözetilerek sade bir yapı oluşturulmalı; düzenleme çocuğun yaşa bağlı okuma hızı ve dikkat süresine uygun olmalıdır.
- **Görsel unsurlar:** Metni tamamlayıcı, anlaşılır ve hayal gücünü destekleyici nitelikte hazırlanmalı; renk, kompozisyon ve karakter ifadeleri çocukların algı düzeyine uygun olmalıdır.
- **Yazı tipi ve punto:** Okunabilir, sade ve yaş düzeyine uygun büyüklükte olmalı; farklı yazı karakterleri yalnızca anlamı veya duyguyu güçlendirmek amacıyla kullanılmalıdır. Çocuk kitaplarında içerik unsurları, kitabın edebi niteliğini ve çocuğun gelişimsel süreçlerine katkısını belirleyen temel öğelerden oluşmaktadır (Karatay, 2011; Oğuzkan, 2021; Sever, 2015). Bu kapsamda;
- **Konu ve kurgu:** Çocuğun ilgisini çeken, merak uyandıran ve günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilebilen bir kurgu sunmalıdır. İçerik; çocukların sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimlerini desteklemeli, örnek olaylar aracılığıyla özgürce düşünme ve sorumluluk alma deneyimi kazandırmalıdır.
- **Tema (İzlek):** Çocukların anlamlandırabileceği değerler, sorumluluklar ve toplumsal kavramlarla uyumlu biçimde kurgulanmalıdır.
- **Kahramanlar ve karakterler:** Çocukların özdeşim kurabileceği; arkadaşlık, dayanışma ve sosyal ilişkileri yansıtan özellikler taşımalıdır.
- **Dil ve anlatım:** Doğal, açık ve anlaşılır olmalı; çocuğun kavramsal gelişimini desteklemeli ve Türkçenin anlatım olanaklarını yansıtarak dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamalıdır.
- **İleti:** Kitap, çocuk ile metin arasında estetik ve düşünsel bir etkileşim kurmalı; kurmaca gerçeklik ile çocuğun yaşam dünyası arasında anlamlı bağlar oluşturmalıdır.
- **Olay örgüsü:** Çocukların karşılaşabilecekleri çatışma ve sorun durumları karşısında çözüm üretme, empati geliştirme ve sağlıklı karar verme becerilerini desteklemelidir.

Şekil 1.

Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Tasarım ve İçerik Unsurları

Dış Yapı (Tasarım) Unsurları	İç Yapı (İçerik) Unsurları
 Boyut ve Ağırlık	 Konu ve Kurgu
 Kâğıt	 İzlek/Tema
 Kapak ve Cilt	 Kahramanlar/Karakterler
Aa Harfler	 Dil ve Anlatım
 Resimler ve Görsel Tasarım Unsurları	 İleti/Mesaj
 Sayfa Düzeni	 Plan/Olay Örgüsü

Bu tasarım ve içerik ölçütleri, yalnızca metnin niteliğini belirleyen kuramsal bir çerçeveye sunmakla kalmamakta; aynı zamanda çocuklara sunulacak yayınların seçiminde esas alınan ölçütlerle de örtüşmektedir. Bu bağlamda International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) tarafından yayımlanan çocuk kütüphanesi rehberlerinde, çocuklara yönelik materyallerin seçiminde yaş ve gelişim düzeyine uygunluk temel bir ölçüt olarak ele alınmakta; çocukların bilişsel, duyuşsal ve dil gelişimlerini destekleyen nitelikli içeriklerin tercih edilmesi önerilmektedir. Rehberlerde koleksiyonların kültürel çeşitliliği yansıtması, farklı dil ve sosyo-kültürel arka planlardan gelen çocukların temsil edilmesi, toplumsal kapsayıcılığın gözetilmesi ve özel gereksinimli çocuklar için erişilebilir formatların (büyük punto, sesli materyal, dijital erişim vb.) sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun yanında estetik ve edebî niteliği yüksek yayınların seçilmesi, çocukların eleştirel düşünme, hayal gücü ve bilgiye erişim becerilerini geliştirecek içeriklerin koleksiyonlarda dengeli biçimde yer alması da temel ilkeler arasında gösterilmektedir (IFLA, 2018).

Çocuğa görelik ilkesine göre tasarlanan kitaplar, çocukların ilgi ve gereksinimlerini karşılayarak onların anlayabileceği ve günlük yaşantısına aktarabileceği sorumluluklar sunmaktadır. Bu tür kitaplar, okuma ilgi ve sevgisinin gelişimine katkı sağlamakta ve çocuğu farklı sanatsal ve bilimsel etkinliklere yönlendirmektedir (Sever, 2015, s. 18-20). Aynı zamanda çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin bilişsel, dilsel, duygusal, sosyal ve devinışsel özelliklerini dikkate alarak bütüncül gelişimine katkı sağlamaktadır. Özellikle çocuklar için açık, anlaşılır ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilir içeriklerin sunulması bilişsel yapılandırmayı ve kavramsal gelişimi desteklemektedir. Bu süreçte dilin sade, akıcı ve yaş düzeyine uygun biçimde kullanılması, sözcük dağarcığının zenginleşmesine ve okuduğunu anlama becerisinin güçlenmesine katkı sunmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun sosyal çevresiyle özdeşleşebileceği karakterler ve yaşam durumları, empati kurma, sorumluluk alma ve değer geliştirme süreçlerini destekleyerek duyuşsal ve toplumsal gelişime hizmet etmektedir. Kitap boyutu, punto, sayfa düzeni ve görsel tasarım gibi biçimsel özelliklerin çocuğun ince ve kaba motor becerilerine uygun biçimde düzenlenmesi ise okuma sürecini fiziksel olarak erişilebilir kılmakta ve devinışsel uyumu desteklemektedir (Çer, 2016; Dilidüzgün, 2004; Sever, 2015; Walker, 2012). Bu özellikleri taşıyan kitaplar, yalnızca okuma becerisini geliştiren araçlar değil; aynı zamanda gelişim dönemlerinin gerektirdiği kazanımları destekleyen ve çocukların düşünen, sorgulayan, empati kurabilen ve yaratıcılığını kullanabilen bireyler olarak gelişimlerine katkı sağlayan eğitim materyalleridir. Bu çerçevede etkileşimli e-kitapların da yalnızca dijital özellikleri bakımından değil; biçim, içerik, dil ve estetik yönleriyle çocuğun bilişsel, duygusal, dilsel ve sosyal gelişim özelliklerini önceleyen çocuğa görelik ilkesi kapsamında değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde, araştırmaların önemli bir bölümünün basılı çocuk kitaplarını çocuğa görelik ölçütleri doğrultusunda betimsel ve doküman incelemesine dayalı yöntemlerle ele aldığı görülmektedir (Öztürk ve Kayadibi, 2021; Şanal, 2020). Etkileşimli e-kitaplara ilişkin çalışmaların ise daha çok tasarım özelliklerinin belirlenmesi ve değerlendirme ölçütlerinin geliştirilmesi üzerine odaklandığı görülmektedir (Bozkurt ve Bozkaya, 2015). Bunun yanı sıra deneysel ve yarı deneysel desenlerin kullanıldığı araştırmalarda etkileşimli e-kitapların öğrencilerin akademik başarıları, okuduğunu anlama ve problem çözme becerileri ile öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonları üzerindeki etkileri incelenmiştir (Chen ve Tsai, 2025; Lim, vd., 2020, Lim, vd., 2021).

Bu araştırmaların bulguları, pedagojik tasarım ilkeleri doğrultusunda yapılandırılan etkileşimli e-kitapların bilişsel ve duyuşsal öğrenme çıktıları üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca nitel araştırmalar kapsamında öğrencilerin ve öğretmenlerin etkileşimli e-kitap kullanımına ilişkin görüşleri ile kullanıcı deneyimleri değerlendirilmiştir (Zhang, vd., 2021). TRT Çocuk Kitaplık uygulamasına odaklanan araştırmalar incelendiğinde; uygulamadaki kitapların içerik ve tasarım özelliklerinin doküman incelemesi yöntemiyle ele alındığı saptanmıştır (Yıldız Taşdemir ve Ata Doğan, 2024). Bunun yanı sıra uygulamadaki kitaplar; nitel yöntemle çocuk hakları bağlamında incelenmiş (Gök Tülkay ve Sapsağlam, 2023), eleştirel düşünme ve yaratıcılık boyutları ise betimsel analizler kapsamında değerlendirilmiştir (Gençer ve Bahşi, 2025). Söz konusu araştırmalarda genel eğilim; basılı eserlerin çocuğa görelilik ölçütlerine, etkileşimli e-kitapların ise tasarım özellikleri ile akademik ve duyuşsal öğrenme çıktıları gibi performans odaklı değişkenlere yoğunlaştığını göstermektedir. TRT Çocuk Kitaplık uygulaması özelinde gerçekleştirilen çalışmaların çocuk hakları, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi temalar etrafında şekillendiği görülmektedir. Buna karşın, etkileşimli e-kitapların çocuk gerçekliği ve gelişimsel uygunluk bağlamında, çocuğa görelilik ilkesi temelinde bütüncül bir yaklaşımla incelendiği araştırmaların sınırlı olması dikkat çekmektedir.

Bu araştırma, etkileşimli e-kitapları çocuğa görelilik ilkesi açısından inceleyerek literatürde belirlenen boşluğu gidermeyi, dijital çağın çocuk okuyucusunun gelişim özelliklerine uygun nitelikli dijital okuma materyallerinin tasarımına kavramsal katkı sağlamayı ve çocukların yaş, ilgi ve gelişim özelliklerine uygun içerik seçimi konusunda eğitimciler ile ebeveynlere yol gösterici olmayı amaçlamaktadır. Araştırma, çocuğa görelilik ölçütlerini etkileşimli e-kitaplara uyarlaması; içerik, biçim ve etkileşim boyutlarını bütüncül bir değerlendirme çerçevesinde ele alması ve bu ilkeleri sistematik ölçütler aracılığıyla analiz etmesi bakımından alanyazında bulunan çalışmalardan ayrılarak özgün bir katkı sunmaktadır. İnceleme alanı olarak TRT Çocuk Kitaplık uygulamasının tercih edilmesi, uygulamanın kamusal yayıncılık güvencesiyle sunulması, okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocuklara yönelik geniş bir içerik havuzu barındırması ve Türkiye genelinde yaygın erişime sahip olması gerekçelerine dayanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

TRT Çocuk Kitaplık uygulamasındaki etkileşimli e-kitapların çocuğa görelik ilkesi kapsamında incelendiği bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi tekniklerle veri toplayarak olguların doğal ortamında bütüncül bir biçimde ele alınmasını, anlamlandırılmasını ve derinlemesine incelenmesini sağlamaktadır (Creswell ve Poth, 2018). Araştırma verileri doküman incelemesi tekniğiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi; araştırma konusu hakkında bilgi içeren, belirli bir zaman dilimi içerisinde üretilmiş yazılı, görsel ya da dijital materyallerin sistematik olarak analiz edilmesini içeren bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189).

TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan etkileşimli e-kitapların çocuğa görelik ilkesi doğrultusunda önceden belirlenen ölçütler temelinde sistematik biçimde incelenmesi amacıyla araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan içerikler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Hayatın İçinden, Meraklı Bilgin, Bizim Masallar, Doğanın Masalı ve Bizim Kahramanlar adlı beş kategori incelenmiştir. Her kategoride 3+, 4+, 5+, 6+ ve 7+ yaş gruplarını temsil edecek şekilde birer kitap seçilmiştir. Ayrıca yalnızca Doğanın Masalı kategorisinde yer alan 8+ yaş grubuna ait bir kitap da örnekleme dâhil edilmiştir. Böylece ölçüt örnekleme yöntemi doğrultusunda toplam 26 etkileşimli e-kitap araştırmaya alınmıştır. Araştırma amacına uygun belirli özelliklere sahip dokümanların seçilmesine uygun bir yaklaşım olması nedeniyle ölçüt örnekleme tercih edilmiştir (Patton, 2014, s.243).

Kitapların seçiminde, her yaş grubunu temsil edecek farklı yayınevleri tarafından yayımlanmış olmasına özen gösterilmiş; ancak uygulamadaki kitap dağılımı nedeniyle bazı yayınevlerinin birden fazla kitapla çalışma grubunda yer alması kaçınılmaz olmuştur. Böylece çalışma grubunun, uygulamadaki tüm yaş düzeylerini ve kategorileri temsil etmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen her etkileşimli e-kitaba veri analizi sürecinde sistematik izlenebilirliği sağlamak amacıyla Tablo 1’deki sıralama esas alınarak bir kod numarası verilmiştir. Çalışmanın devamında kitaplar bu kodlarla (K1-Meryem Liderlik Ediyor, K2-Komşumuz Macide Teyze gibi) ifade edilmiştir.

Tablo 1.*İncelenen Etkileşimli E-Kitapların Kimlik Bilgileri*

Kategori	Yaş Grubu	No	Kitabın Adı	Yayınevi	Yazar	Resimleyen
Hayatın İçinden	7+	1	Meryem-Liderlik Ediyor	Edam Yayınları	Meryem Nuriye Yavuz	Müzeyyen Yılmaz
	6+	2	Komşumuz Macide Teyze	Damla Yayınları	Tuba Bozcan	İlknur Salman
	5+	3	Yağız' ın Doğum Günü	Erdem Yayınevi	Eser Ünalın Şenler, Hümeysra Bektaş ve Meral Canoğlu Cantürk	Sevgi İçigen
	4+	4	Atakan Babasıyla Balık Tutmaya Gidiyor	Kaknüs Çocuk	Seda Darcan Çiftçi	Gustavo Mazali
	3+	5	Efe ile Ece-Misafirlikte	Erdem Yayınevi	Figen Yaman Çoşar	Elif Yemenici Şen
Meraklı Bilgin	7+	6	Fikri ile Fahri-Gezici Kütüphane	Erdem Yayınevi	Nehir Aydın Gökduman	Büşra Gafarov
	6+	7	Ya Penguen Saatini Kurmayı Unutursa?	Nar Çocuk	Sümeyye Öztürk Ulu	Sümeyye Öztürk Ulu
	5+	8	Meslekler-Pilot Pandi	Hayat Okul	Nalan Aktaş Sönmez	Esra İlter Demirbilek
	4+	9	Çöp Yığını Canavarı	Cezve Yayınları	Zeynep Yayan	Zeynep Yayan
	3+	10	Sudan Kim Çıktı	Nito Kitap	Sezai Ozan Zeybek	Büşra Cantürk Durmaz
Bizim Masallar	7+	11	Nasrettin Hoca ve Cimri Komşunun Hikayesi	Erdem Yayınevi	Melike Günyüz	Ceyhun Şen
	6+	12	Kurbağa Zıpgöz	Edam Yayınları	Hatice Işılak Durmuş	Yahya Alakay
	5+	13	Biz Virüsten Güçlüyüz	Erdem Yayınevi	Meryem Uçar	Merve Özcan
	4+	14	Öfke Kuşları Orkestrası	Cezve Yayınları	Dr. Rabia Nazik Yüksel	Nur Dombaycı
	3+	15	Geceyi Aydınlatan Ateş Böceği	Yeşil Dinazor Yayın	Gönül Simpson	Rıza Türker
Doğanın Masalı	8+	16	Gerda Balinanın Hikayesi	Nar Çocuk	Peter Kavecky	Adrian Macho
	7+	17	Su Muhafızı Duru	DH Yayınları	Ali Osman Özdemir	Ali Osman Özdemir ve Yapay Zeka
	6+	18	İnatçı Uçurtma	Hayat Okul	Ali Irmak	GG Çizim Evi
	5+	19	Fil ile Fare	Erdem Yayınevi	Koray Avcı Çakman	Zeynep Yeşilmen
	4+	20	Köstebek Tumtum	Selimer Yayınları	Filiz Gündoğan	Murat Tanhu Yılmaz
	3+	21	Kayıp Orman Şarkısı	Cezve Yayınları	Tuğba Çoşkuner	Gülşah Alçin Özek
Bizim Kahramanlar	7+	22	Başkanlık Yarışı	ATF Stüdyoları	Neslihan Bayram Sacihan	ATF Stüdyo
	6+	23	Ne Çok Yaprak Var	Erdem Yayınevi	Fidan Ç. Kaplan (Senarist) ve Neslihan Yalçın (Uyarlama)	Resimli Film Animasyon Stüdyoları
	5+	24	Labirent Kaşifleri	Erdem Yayınevi	Türkan Çolak	Siyah Martı Animasyon Ajansı
	4+	25	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu-Tarım Yapıyor	Beta Kids	Gökçe Özder	Outline Ajans
	3+	26	Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek	Erdem Yayınevi	Neslihan Yalçın (Uyarlama)	9D Medya

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, etkileşimli e-kitapların değerlendirilmesinde Sever (2018) tarafından geliştirilen “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin puan aralıkları Tablo 2’de sunulmuştur. Beşli likert tipiyle oluşturulan ölçek tasarım özellikleri ve resim (16 madde), konu ve kurgu (12 madde), izlek/tema (7 madde), karakter ve kahraman (13 madde), dil ve anlatım (13 madde), ileti (8 madde), eğitsel ilkeler (12 madde) olmak üzere yedi bölümden ve toplam 81 maddeden oluşmaktadır. Dil ve anlatım bölümünün 9, 10 ve 11. maddeleri çocuk şiirlerine yönelik oluşturulduğu için değerlendirmeye dâhil edilmemiş; ölçek 78 madde üzerinden uygulanmıştır.

Tablo 2.

Ölçeğin Puan Aralıkları

	Çok İyi (5)	Yeterli (4)	Kısmen Yeterli (3)	Yetersiz (2)	Çok Yetersiz (1)
Tasarım Özellikleri ve Resim	67,2-80	54,4-67,1	41,6-54,3	28,8-41,5	16-28,7
Konu ve Kurgu	50,4-60	40,8-50,3	31,2-40,7	21,6-31,1	12-21,5
Tema (İzlek)	29,4-35	23,8-29,3	18,2-23,7	12,6-18,1	7-12,5
Karakter ve Kahraman	54,6-65	44,2-54,5	33,8-44,1	23,4-33,7	13-23,3
Dil ve Anlatım	42-50	34-41	26-31	18-25	10-17
İleti	33,6-40	27,2-33,5	20,8-27,1	14,4-20,7	8-14,3
Eğitsel İlkeler	50,4-60	40,8-50,3	31,2-40,7	21,6-31,1	12-21,5
Ölçeğin Toplam Puan Aralığı	327,6-390	265,2-327,5	202,8-265,1	140,4-202,7	78-140,3
Genel Puan Aralığı	63-75	51-62	39-50	27-38	15-26

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli bir olguya ilişkin yapılmış tüm çalışmaların belirli kriterlere göre sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir (Schreier, 2021, s. 5). TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan etkileşimli e-kitapların çocuğa görelik ilkesi doğrultusunda tematik kategorilere göre sistematik biçimde sınıflandırılabilmesi ve kategorilere ilişkin frekans ile yüzde dağılımlarının hesaplanabilmesi amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel verilerin sistematik taranması ve belirli ölçütlere göre kodlanması gerektiğinde içerik analizinin uygun bir yöntem olduğu, alan yazında da vurgulanmaktadır (Krippendorff, 2013, s. 11-12).

Bu doğrultuda, TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan farklı yaş gruplarını ve kategorileri temsil eden etkileşimli e-kitaplar içerik analizine tabi tutularak önceden tanımlanmış tasarım özellikleri ve resim, konu ve kurgu, izlek/tema, karakter ve kahramanlar, dil ve anlatım, ileti, eğitsel ilkelere göre kategorilere (kodlara) ayrılmış ve temalar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, yüzde ve frekans analizi ile desteklenerek grafiklerle sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramları, geçerlik ve güvenirliliği sağlayan temel ölçütler olarak kabul edilmektedir (Nowell vd., 2017, s. 3). Etkileşimli e-kitapların çocuğa görelilik ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesine yönelik bir çalışma olmadığı belirlenerek kapsamlı bir araştırma planı oluşturulmuştur. İç geçerliği sağlamak amacıyla, TRT Çocuk Kitaplık uygulamasındaki tüm yaş kategorilerinden seçilen etkileşimli e-kitaplar analiz edilmiş ve veri çeşitliliği sağlanmıştır. Dış geçerliği güçlendirmek için kitapların özellikleri ve analiz ölçütleri ayrıntılı biçimde betimlenmiş ve kayıt altına alınmıştır.

İç güvenirlilik için kodlama ve tema oluşturma süreci ayrıntılı biçimde raporlanmış ve bulgular ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalarla karşılaştırılarak desteklenmiştir. Ayrıca, etkileşimli e-kitaplar sınıf öğretmenliği alanında uzman iki kişi ve eğitim teknolojileri alanında uzman bir kişi tarafından bağımsız olarak puanlanmış; her bir e-kitap için verilen puanların aritmetik ortalaması alınarak değerlendirmeler oluşturulmuştur. Uzmanlar, ölçme koşullarında standartlaşmayı sağlaması ve toplam puan sistematığının korunması amacıyla, e-kitapların dijital yapısından kaynaklanan ortak özellikleri dikkate alarak bazı ölçütlerin tüm e-kitaplarda aynı biçimde değerlendirilmesi konusunda uzlaşya varmıştır. Örneğin, dijital içeriklerin taşınabilirlik ve kullanım kolaylığı sağlaması nedeniyle tasarım ve resim boyutunda yer alan “*Kitabın boyutu, hacim ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur.*” ölçütü tüm e-kitaplar için uygun kabul edilmiştir. Benzer biçimde, fiziksel yıpranma riskinin bulunmaması nedeniyle “*Cilt, dağılma ve kopma olmayacak şekilde hazırlanmıştır.*” ölçütü de bütün kitaplarda aynı doğrultuda puanlanmıştır.

Araştırma sürecinin her aşamasında elde edilen veriler ve süreçte alınan kararlar alan uzmanlarıyla paylaşılmış, uzman geri bildirimleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak dış güvenirlilik desteklenmiştir. Ayrıca tüm analiz süreci, uzman görüşleri ve araştırmacı notları sistematik biçimde kayıt altına alınmıştır. Bu uygulamalarla araştırmanın güvenirliliği pekiştirilmiş ve bilimsel nesnellik güçlendirilmiştir.

Etik Bildirim

Araştırmanın veri kaynakları TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan herkese açık dokümanlar olduğu için etik kurul onayı gerekmemektedir. Bununla birlikte, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere uygun hareket edilmiştir.

Bulgular

TRT Çocuk uygulamasında yer alan etkileşimli e-kitapların çocuğa görelilik ilkesi doğrultusunda incelenmesini amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgular, ölçeğin alt boyutlarına dayalı olarak aşağıda sunulmuştur.

Tasarım ve Resim Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların tasarım ve resim özelliklerine ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 3’te sunulmuştur. E-kitapların taşınabilirlik ve kullanım kolaylığı sağlaması nedeniyle, “*boyut, hacim ve ağırlık*” ölçütü; fiziksel yıpranma riski bulunmaması nedeniyle “*cilt*” ölçütü ve resimlerin etkileşimli olması nedeniyle ise “*resimlerin zihinde canlandırmaya katkısı*” ölçütü bütün e-kitaplarda “çok iyi” olarak değerlendirilmiştir.

Kâğıdın fiziksel yıpranma riskinin bulunmaması fakat göz sağlığını destekleyici gece modu, mavi ekran gibi gelişmiş dijital özellikler sağlamaması nedeniyle “*kâğıt dayanıklılığı ve göz sağlığı*” ölçütü bütün e-kitaplarda “yeterli” düzeyde puanlanmıştır. Benzer biçimde, kullanılan punto boyutu, metni bağımsız okuyabilen çocuklar için uygun olması fakat okuma güçlüğü olan çocuklar için ayarlanabilirlik özelliği olmaması nedeniyle “*harf puntosu*” ölçütü de “yeterli” olarak değerlendirilmiştir. Harf renklerinin yalnızca siyah olması, arka plana göre değiştirilebilir olmaması nedeniyle “*harf renkleri*” ölçütü de bütün e-kitaplarda “yeterli” puan almıştır.

Tablo 3.*Tasarım ve Resim Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar*

Tasarım Özellikleri ve Resim	1 14	2 15	3 16	4 17	5 18	6 19	7 20	8 21	9 22	10 23	11 24	12 25	13 26	m
1.Kitabın boyutu, hacim ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
2.Kâğıt dayanıklı, göz sağlığı açısından uygundur.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
3.Kapağın görsel etkisi, çocuğun izleme ve okuma isteğini artırmaktadır.	4	3	4	4	3	4	2	3	4	3	3	3	5	4
4.Cilt, dağılma ve kopma olmayacak şekilde hazırlanmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
5.Sayfa düzenindeki öğelerin (resim, fotoğraf, yazı, rakam vd.) birbiriyle uyumu, estetik bir etki sağlamaktadır.	4	4	4	5	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4
6.Sayfa kenarlarındaki boşluklar, izleme-okuma rahatlığı sağlamaktadır.	4	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5
7.Harflerin puntosu düzeye uygundur.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
8.Harf renkleri izleme ve okuma isteğini artırıcı niteliktedir.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
9.Harf kalınlıkları izleme ve okuma isteği uyandırıcı özelliktedir.	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4
10.Görseller, çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
11.Resimlerdeki nesne ve varlıklar, sanatçının yorumuyla çizilmiştir.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4
12.Resimler, metnin anlamını tamamlamaktadır.	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
13.Resimler, metnin, çocuğun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlamaktadır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
14.Resimler, metne, görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır.	4	4	3	5	5	4	4	5	4	4	4	4	5	4
15.Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.	5	4	4	5	4	4	5	4	5	5	5	4	4	4
16.Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır.	4	4	3	5	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4
Toplam Puanlar	69 77	70 75	69 76	75 70	73 69	70 72	70 67	71 76	75 63	74 64	71 65	70 66	75 57	70,3

E-kitapların boyut, hacim ve ağırlık bakımından yaş düzeyine uygunluğu, cildin dayanıklılığı, sayfa kenar boşluklarının izleme ve okuma rahatlığı, görsellerin iletişimi desteklemesi, resimlerin metni tamamlaması ve çocuğun zihinsel canlandırmalarına katkı sağlaması “çok iyi” düzeyde bulunmuştur. Bununla birlikte kâğıt dayanıklılığı ve göz sağlığına uygunluğu, kapak tasarımı, sayfa düzeni, yazı puntosu, harf renkleri ve kalınlıkları “yeterli” düzeyde bulunmuştur. Resimlerdeki nesne ve varlıkların sanatçı yorumuyla çizilmesi, görsel dil aracılığıyla metne yeni anlam katmanları eklenmesi, çocuğun hayal ve düşünme süreçlerinin desteklenmesi, eğlenmesine katkı sağlaması ve kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturmasına olanak tanınması da “yeterli” düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

“Öfke Kuşları Orkestrası” 77 puan, “Gerda Balina’nın Hikâyesi” ve “Kayıp Orman Şarkısı” 76 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 57 puan, “Ne Çok Yaprak Var” 63 puan ile en düşük puanları almıştır. 26 e-kitaptan 20’si çok iyi, altısı (K20, K22, K23, K24, K25, K26) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 70,3 olup “çok iyi” düzeydedir.

Konu ve Kurgu Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların konu ve kurgu boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Konu ve Kurgu Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

Konu ve Kurgu	1 14	2 15	3 16	4 17	5 18	6 19	7 20	8 21	9 22	10 23	11 24	12 25	13 26	m
1.Metinde ele alınan konu düzeye uygundur.	5 5	5 5	5 4	5 4	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5
2.Konunun ele alınışı özgündür.	5 5	4 4	3 5	5 5	4 4	5 4	5 4	3 5	5 3	5 5	3 5	4 3	5 4	4
3.Kurguda, olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlılık vardır.	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 4	5 5	4 5	5 4	5 5	5
4.Çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur.	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 4	5 5	4 5	5 4	5 4	5
5.Olay kurgusu, çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir.	5 5	4 5	4 4	5 4	4 5	5 4	5 4	4 5	5 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4
6.Çatışmalar çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygundur.	5 5	5 4	4 5	5 3	3 3	4 2	4 5	2 4	4 3	5 4	4 4	4 4	4 3	4
7.Çatışmalardaki merak ögesi, okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir.	5 5	4 4	4 4	4 5	3 4	5 4	5 4	3 5	5 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4
8.Çatışmaların kurgulanılışında aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır.	5 5	4 4	4 5	5 5	4 5	5 5	4 5	5 3	5 5	5 5	4 5	4 5	5 5	5
9.Olay kurgusunda, abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır.	5 5	4 4	5 4	5 5	5 5	5 5	3 5	5 5	5 4	5 4	4 5	4 4	5 5	5
10.Kitaptaki olaylar dizisi çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır.	4 5	3 4	3 4	4 3	3 4	5 4	5 4	3 5	4 3	4 3	4 4	4 4	3 3	4
11.Metnin kurgusu yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur.	5 5	5 5	5 4	5 4	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5
12.Kahraman, olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmiştir.	4 5	5 4	5 4	5 5	4 5	5 4	3 4	3 5	5 5	4 5	4 4	3 4	5 4	4
Toplam Puanlar	58 60	53 53	52 52	58 52	50 56	59 52	54 54	48 60	58 48	56 53	49 55	51 50	55 51	53,7

E-kitaplarda, aile ve sosyal ilişkiler (K1, K2, K3, K4, K5, K12, K19, K20, K22), bilim, keşif ve öğrenme (K6, K13, K18, K23, K24, K26), doğa ve çevre (K9, K10, K17, K21), duygular ve öz-düzenleme (K7, K14, K15, K16), mizah ve geleneksel anlatılar (K11, K25) ile günlük yaşam deneyimleri (K8) konuları yer almaktadır.

Konuların yaş düzeyine uygunluğu, kurgudaki anlamsal bütünlük, çatışmaların çocukların anlama ve anlamlandırma kapasiteleriyle uyumlu olması, aşırı duygusal öğelerden kaçınılması, olayların rastlantısal veya abartılı merak unsurlarına dayanmaması ve metin kurgusunun yalın bir çizgide oluşturulması “çok iyi” düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, konunun özgün olması, olay kurgusunun çocuğun okuma motivasyonunu sürdürmesi,

çatışmaların sevgi ve özgürlük gereksinimleriyle bağdaşması, merak unsurunun ilgi çekici biçimde kullanılması, olay akışının gülme, heyecanlanma ve hayal kurma davranışlarını desteklemesi ve kahramanın inandırıcı bir biçimde yapılandırılması gibi “yeterli” düzeyde olduğu saptanmıştır.

“Öfke Kuşları Orkestrası” ve “Kayıp Orman Şarkısı” 60 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Meslekler-Pilot Pandi”, “Başkanlık Yarışı” ve “Nasrettin Hoca ve Cimri Komşunun Hikâyesi” 49 puan ile en düşük puanları almıştır. 26 e-kitabın 21’i çok iyi, beşi (K5, K8, K11, K22, K23) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 53, 7’ dir ve “çok iyi” düzeydedir.

Tema/İzlek Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların tema boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Tema Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

Tema (izlek)	1 14	2 15	3 16	4 17	5 18	6 19	7 20	8 21	9 22	10 23	11 24	12 25	13 26	m
1.Yazarın/şairin çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı uygundur.	5 5	5 5	5 4	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5
2.İzlek, yazınsal kurguyla geliştirilmiştir.	5 5	5 5	5 4	5 4	5 5	5 5	5 5	4 5	5 4	5 5	4 5	5 4	4 5	5
3.İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır.	5 5	5 4	4 4	5 5	4 4	5 4	3 4	4 5	5 5	5 4	5 4	5 4	5 3	4
4.İzlek, çocuğun gülererek, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir.	4 5	3 4	3 4	4 4	3 4	5 4	5 4	3 5	4 3	4 3	5 4	4 4	3 3	4
5.İzlek, “sevgi” üzerine yapılandırılmıştır.	5 5	5 3	5 5	5 3	3 3	3 2	3 5	2 5	5 3	5 3	3 3	3 5	5 3	4
6.İzlek(ler) çocuğun soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir.	4 5	3 4	3 5	4 5	3 5	5 3	5 4	4 4	5 5	3 4	5 5	3 5	5 3	4
7.Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlanmıştır.	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 4	4 4	4 5	5 5	5 5	5 5	5 5	5 4	5
Toplam Puanlar	33 35	31 30	30 32	33 31	28 29	33 27	30 31	26 34	34 30	32 29	32 31	30 32	32 26	30,8

E-kitaplarda, çevre bilinci (K4, K9, K10, K17, K21, K25), arkadaşlık ve sosyal ilişkiler (K3, K5, K7, K20), keşfetme ve öğrenme (K23, K24, K26), çalışkanlık, azim ve iş birliği (K12, K18, K19), duygusal gelişim (K14, K15, K16), liderlik (K1, K22), sorumluluk (K2, K8), girişimcilik (K6), dürüstlük (K11) ile sağlık bilinci (K13) temalarının işlendiği belirlenmiştir.

Yazarın çocukta oluşturmak istediği etkiyi kurgu aracılığıyla aktarma biçimi, izleğin yazınsal bütünlük içinde geliştirilmesi ve konu–izlek uyumu “çok iyi” düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, izleğin çocuğa yaşam, insan ve doğaya özgü durumları sezdirme niteliği, çocuğun gülme, düşünme ve duyumsama yoluyla yaşantı kazanmasına olanak tanınması, izleğin “sevgi” temasına dayalı biçimde yapılandırılması ve çocuğun soyutlama yapmasını desteklemesi “yeterli” düzeyde bulunmuştur.

“Öfke Kuşları Orkestrası” 35 puan; “Çöp Yığını Canavarı” ve “Kayıp Orman Şarkısı” 34 puan ile en yüksek puanlara ulaşırken, “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 26 puan; “Meslekler-Pilot Pandi” ve “Fil ile Fare” 27 puan ile en düşük değerlere sahiptir. 26 e-kitabın

20'si çok iyi, altısı (K5, K8, K18, K19, K23, K26) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 30,8 olup “çok iyi” düzeydedir.

Karakter ve Kahraman Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların karakter ve kahraman boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Karakter ve Kahraman Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

Karakter ve Kahraman	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	m
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1.Karakter ruhsal özellikleriyle iyi geliştirilmiştir.	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	4	5
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
2.Karakter fiziksel özellikleriyle iyi geliştirilmiştir.	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	
3.Olay - karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
4.Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır.	5	4	4	5	4	5	4	3	5	5	4	4	5	4
	5	4	5	5	4	4	4	5	5	5	5	4	3	
5.Kahramanın yaşadığı değişimler olaylarla ilişkilendirilmiştir.	4	5	3	4	3	5	4	3	4	4	4	4	5	4
	5	4	4	5	3	3	3	4	4	3	3	3	3	
6.Kahramanın olay kurgusundaki (varsa) değişimleri inandırıcıdır.	4	5	3	4	3	5	4	3	4	4	4	4	5	4
	5	4	4	5	3	3	3	4	4	3	3	3	3	
7.Çocuğun özdeşim kurması için kitaptaki kahraman sayısı uygundur.	5	5	5	5	4	5	4	4	5	5	5	5	5	5
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	
8.Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır.	5	4	4	5	3	3	3	3	5	4	5	3	5	4
	4	3	4	5	5	4	4	4	4	3	4	4	2	
9.Kahraman, ulaştığı başarıları gerçekten hak etmiştir.	5	4	4	5	3	3	3	4	5	4	4	4	5	4
	5	4	4	4	4	4	4	5	4	4	4	4	3	
10.Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır.	4	4	4	5	5	4	3	5	3	5	3	4	5	4
	4	4	4	5	5	4	5	5	4	4	5	4	4	
11.Kahramanın amaca ulaşması rastlantıya bırakılmamıştır.	5	5	5	5	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5
	5	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4	
12.Kahramanın yaşadığı çevre, olay kurgusuyla bütünleştirilmiştir.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	
13.Kahramanlar arasındaki çatışmalarda düğüm ve çözümlerin sunuluşu yazınsal özellik taşımaktadır.	5	5	4	3	3	5	4	3	5	3	5	5	5	4
	3	3	5	3	3	4	4	5	5	4	4	4	4	
Toplam Puanlar	61	61	56	61	52	59	53	53	61	59	57	57	64	57,7
	61	55	59	62	57	56	57	62	59	55	58	56	48	

E-kitaplarda, kahramanların 15'inin çocuk karakterlerden (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K9, K10, K13, K14, K17, K18, K21, K22, K24), 9'unun hayvan karakterlerden (K7, K8, K12, K15, K16, K19, K20, K23, K26) ve 2'sinin ise toplumda ortak kültürel belleğe yerleşmiş Nasrettin Hoca gibi figürlerden (K11, K25) oluşturulduğu belirlenmiştir.

Karakterlerin ruhsal ve fiziksel özelliklerinin özenle kurgulanması, karakter–olay örgüsü uyumunun sağlanması, kahraman sayısının çocuğun özdeşim kurmasına uygun tutulması, kahramanın amaca ulaşmasının rastlantısal değil olay örgüsü içinde ulaşması ve karakterlerin içinde bulunduğu çevrenin kurguya başarıyla entegre edilmesi “çok iyi” düzeyde olduğu saptanmıştır. Buna karşılık, karakterlerin insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin ipuçları sunması, kahramanın değişim süreçlerinin olay örgüsüyle ilişkilendirilmesi ve inandırıcı biçimde aktarılması, kahramanın özdeşim kurulabilir özellikler taşıması, elde ettiği başarıların gerekçelendirilmesi, davranışlarda abartıya yer verilmemesi ve karakterler arası çatışmaların yazınsal nitelikte sunulması “yeterli” düzeyde olduğu belirlenmiştir.

“Biz Virüsten Güçlüyüz” 64 puan, “Su Muhafızı Duru” ve “Kayıp Orman Şarkısı” 62 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 48 puan; “Ya Penguen Saatini Kurmayı Unutursa?” ve “Meslekler-Pilot Pandi” 53 puan ile en düşük puanları almıştır. 26 e-kitabın 22’si çok iyi, dördü (K5, K7, K8, K26) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 57,7’dir ve “çok iyi” düzeydedir.

Dil ve Anlatım Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların dil ve anlatım boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Dil ve Anlatım Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

Dil ve Anlatım	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	m
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1.Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir.	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4	4
2.Anlatım duru, akıcı ve içten cümlelerle yapılandırılmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
3.Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
4.Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur.	5	4	4	5	4	5	5	4	5	5	5	4	5	5
5.Cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun dil düzeyine uygundur.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6.Çocuğun dilsel düzeyine uygun Türkçenin söz varlığından yararlanılmıştır.	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4	4
7.Anlatımda Türkçe sözcükler egemendir.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
8.Anlatım çocuğun beş duyusunu devindirici özelliktedir.	3	4	3	3	4	3	4	2	3	3	3	3	2	3
12.Metin bir bütün olarak çocuğa öykülenebileceği düzgün bir dil çevresi sunmaktadır.	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4	4
13.Metin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir.	5	4	4	5	4	5	4	3	5	4	4	4	5	4
Toplam Puanlar	45	44	43	45	44	45	45	41	48	47	47	46	44	44,4
	48	43	44	43	44	42	42	48	44	44	43	43	42	

E-kitaplardaki anlatımın duru ve akıcı bir dille oluşturulması, noktalama ve yazım kurallarına uygunluk, dilsel düzenlemenin çocukların düş, düşünme ve imgelem becerileriyle uyumlu olması, sözcük sayısının gelişim düzeyine uygunluğu ve Türkçe sözcüklerin anlatımda ağırlık kazanması “çok iyi” düzeyde bulunmuştur. Bununla birlikte, Türkçenin anlatım olanaklarının çocukların dilsel düzeyine uygun biçimde sezdirilmesi, söz varlığının çocuğun kavramsal gelişimine göre düzenlenmesi, metnin çocukların öykünebileceği bir dil yapısı sunması ve kavramsal gelişimi desteklemesi “yeterli düzeyde” değerlendirilmiştir. Anlatımın çocuğun beş duyusunu harekete geçirme niteliği ise “kısmen yeterli” düzeyde kalmıştır.

“Çöp Yığını Canavarı”, “Öfke Kuşları Orkestrası” ve “Kayıp Orman Şarkısı” 48 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Meslekler-Pilot Pandi” 41 puan; “Fil ile Fare”, “Köstebek Tumtum” ve “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 42 puan ile en düşük puanlara sahiptir. 26 e-kitabın 25’i çok iyi, biri (K8) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 44,4 olup “çok iyi” düzeydedir.

İleti Boyutuna İlişkin Bulgular

E-kitapların ileti boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

İleti Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

İleti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	m
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1.Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	4	5	4	5
2.İleti(ler), yazınsal ipuçlarıyla sunulmuştur.	5	4	4	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5
3.İleti(ler), çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur.	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5
4.Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliktedir.	5	4	3	5	3	4	3	3	5	4	4	3	5	4
5.İleti(ler), insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlıklar oluşturacak özelliktedir.	4	5	5	5	4	5	5	3	5	3	4	4	5	4
6.İleti(ler), çocuğun girişimciliğini desteklemektedir.	5	3	4	4	3	3	3	3	5	3	3	4	3	4
7.İleti(ler), metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir.	5	4	4	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5
8.Yazınsal kurgu, çocuğa, anlamı yapılandırma sorumluluğu vermektedir.	5	4	4	4	3	4	3	3	5	3	4	3	4	4
Toplam Puanlar	39	34	34	38	31	36	34	28	40	33	34	34	35	34,4
	36	35	35	38	34	33	33	36	36	32	35	35	27	

E-kitaplarda, olay örgüsünün yazınsal bir anlayışla kurulması, iletilerin metne yazınsal ipuçlarıyla yerleştirilmesi, iletilerin çocuğun duygu ve düşünce dünyasıyla uyumlu olması ve anlatının bütünlüğü içinde doğal biçimde yapılandırılması “çok iyi” düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, iletilerin çocuğa yeni yaşantı olanakları sunması ve insana ile yaşama ilişkin duyarlık geliştirmeye katkı sağlaması “yeterli” düzeyde değerlendirilmiştir. Benzer biçimde, iletilerin girişimcilik davranışlarını desteklemesi ve çocuğun anlamı yapılandırmasına olanak tanınması da “yeterli” bulunmuştur.

“Çöp Yığını Canavarı” 40 puan ve “Meryem-Liderlik Ediyor” 39 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 27 puan ve “Meslekler-Pilot Pandi” 28 puan ile en düşük puanlara sahiptir. 26 e-kitabın 19’u çok iyi, altısı (K5, K8, K10, K19, K20, K22, K25) yeterli ve biri (K26) kısmen yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanı 34,4’ dür ve “çok iyi” düzeydedir.

Eğitsel İlkeler Boyutuna Bulgular

E-kitapların eğitsel ilkeler boyutuna ilişkin puan ve ortalamalar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.

Eğitsel İlkeler Boyutuna İlişkin Puan ve Ortalamalar

Eğitsel İlkeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	m
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
1.Kitapta öğüt veren dayatmacı bir yaklaşım benimsenmemiştir.	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5
2.Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren; düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir.	3	3	3	4	3	4	4	3	4	4	5	4	4	4
3.Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmiştir.	5	3	3	5	3	4	3	3	4	3	3	3	3	4
4.Cinsel rollerin ayrıştırılmasından kaçınılmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
5.Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6.Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak verilmiştir.	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	3	4	4
7.Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir.	5	4	3	4	3	4	3	3	4	4	5	4	5	4
8.Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözme yöntemi olmadığı gösterilmiştir.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
9.Siyasal ve dinsel telkinden uzak durulmuştur.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
10.Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
11.Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmaya özendirilmiştir.	5	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	4	3	4
12.Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir.	4	4	4	4	4	4	4	2	3	4	4	4	2	4
Toplam Puanlar	56	52	51	55	51	54	51	47	54	54	56	52	50	52,8

E-kitaplarda öğüt veren ve dayatmacı bir tutumdan uzak durulması, cinsiyet rollerinin ayrıştırılmaması, kadın ve erkek arasında hiyerarşi oluşturmaması, şiddet ve kaba gücün çözüm yolu olarak sunulmaması, siyasal ve dinsel telkinden kaçınılması ile yazgıcılık ve batıl inançlardan uzak durulması “çok iyi” olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, çocuğa duyma ve düşünme sorumluluğu kazandırma, girişimcilik, benlik algısı ve yaratıcılığı destekleme, çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirmesine olanak tanıma, iletişim becerileriyle sorun çözümünü teşvik etme, sağlıklı bir değerler sistemi geliştirmeye yöneltme ve kuralcı–denetimci tutumlara karşı eleştirel bir bakış sezdirme “yeterli” olduğu bulunmuştur.

“Meryem–Liderlik Ediyor”, “Nasrettin Hoca ve Cimri Komşunun Hikâyesi”, “Öfke Kuşları Orkestrası” ve “Başkanlık Yarışı” 56 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Meslekler–Pilot Pandi” 47 puan; “Biz Virüsten Güçlüyüz” ve “Ne Çok Yaprak Var” ise 50 puan ile en düşük puanlara sahiptir. 26 e-kitabın 23’ü çok iyi, üçü (K8, K13, K23) yeterli bulunmuştur. E-kitapların ortalama puanının 52,8 olup “çok iyi” düzeydedir.

Etkileşimli E-Kitapların Toplam Puanlarına İlişkin Bulgular

E-kitapların toplam puan ve genel ortalamaları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10.

Toplam Puan ve Genel Ortalamalar

Etkileşimli E-Kitaplar	Toplam Puan	Etkileşimli E-Kitaplar	Toplam Puan
1.Meryem-Liderlik Ediyor	361	14.Öfke Kuşları Orkestrası	373
2.Komşumuz Macide Teyze	345	15.Geceyi Aydınlatan Ateş Böceği	343
3.Yağız’ ın Doğum Günü	335	16.Gerda Balinanın Hikâyesi	353
4.Atakan Babasıyla Balık Tutmaya Gidiyor	365	17.Su Muhafızı Duru	348
5.Efe ile Ece-Misafirlikte	329	18.İnatçı Uçurtma	342
6.Fikri ile Fahri-Gezici Kütüphane	356	19.Fil ile Fare	333
7.Ya Penguen Saatini Kurmayı Unutursa?	337	20.Köstebek Tumtum	336
8.Meslekler-Pilot Pandi	314	21.Kayıp Orman Şarkısı	368
9.Çöp Yığını Canavarı	370	22.Başkanlık Yarışı	336
10.Sudan Kim Çıktı	355	23.Ne Çok Yaprak Var	327
11.Nasrettin Hoca ve Cimri Komşunun Hikâyesi	346	24.Labirent Kâşifleri	341
12.Kurbağa Zıpgöz	340	25.Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu-Tarım Yapıyor	337
13.Biz Virüsten Güçlüyüz	355	26.Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek	302
Genel Ortalama		344,1	

Not: Tabloda yer alan toplam puanlar, ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanların toplanmasıyla oluşturulmuştur. Alt boyutlara ilişkin ayrıntılı toplam puanlar ve ortalamalar ilgili alt boyut tablolarında sunulduğundan bu tabloda tekrar edilmemiştir.

E-kitaplar arasında “Öfke Kuşları Orkestrası” 373 puan ve “Çöp Yığını Canavarı” 370 puan ile en yüksek değerlere ulaşırken, “Momo Akıllı Tavşan-Tuhaf Çiçek” 302 puan ve “Meslekler-Pilot Pandi” 314 puan ile en düşük puanlara sahiptir. 26 e-kitabın 23’ü çok iyi, üçü (K8, K23, K26) yeterli düzeyde bulunmuştur. E-kitapların toplam ortalama puanının 344,1 olup ve bu değer “çok iyi” olduğunu göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

TRT Çocuk Kitaplık uygulamasındaki etkileşimli e-kitapların, dijital formatın doğası gereği boyut, hacim, ağırlık, fiziksel kâğıt ve cilt dayanıklılığı gibi basılı materyallere özgü fiziksel sınırlılıkları taşımadığı belirlenmiştir. Bu durum, söz konusu e-kitapların, e-kitap uygulamalarında bulunması gereken teknik ve işlevsel özelliklerle (Spjeldnæs ve Karlsen, 2024, s. 4813-4815) tutarlı bir yapı sergilediğini göstermektedir.

E-kitapların kapak ve sayfa düzeninin estetik biçimde tasarlandığı, sayfa kenar boşluklarının izleme ve okuma rahatlığı sunduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, Dowdall vd. (2020, s. 384) tarafından ortaya konan ve çocuklara yönelik kitap tasarımında görsel düzen ve sayfa kompozisyonunun okuma deneyimini desteklediğini gösteren bulgularla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde, Yıldız Taşdemir ve Ata Doğan'ın (2023, s. 36) TRT Çocuk Kitaplık uygulamasını inceleyen çalışmasında çocukların ilgisini çekecek çoklu ortam nitelikleri taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

E-kitapların yazı puntosu, harf kalınlıkları ve renkleri genel olarak çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olup (Sever, 2015) okuma isteğini destekleyici niteliktedir. Bununla birlikte, gece modu veya mavi ışık filtresi gibi göz sağlığını koruyucu özelliklerin bulunmadığı; yazı boyutunun özellikle okuma güçlüğü yaşayan çocuklar için ayarlanamadığı ve harf renklerinin değiştirilemediği tespit edilmiştir. Alan yazın, dijital ortamlarda yazı tipi, boyutu ve rengin değiştirilebilmesinin okuma hızı ve anlama üzerinde etkili olduğunu vurgulamaktadır (Sheppard vd., 2023, s.23). Ayrıca, ekran parlaklığı nedeniyle metinlerin gözü yormayacak nitelikte olması gerektiği belirtilmektedir (Pektaş Turgut, 2018, s. 217). Bu nedenle, e-kitaplarda kişiselleştirilebilir yazı özelliklerinin geliştirilmesi ve gece modu gibi koruyucu seçeneklerin eklenmesi gerekmektedir.

E-kitaplardaki görseller, metnin anlaşılmasını destekleyen, iletişimi güçlendiren ve nesneleri sanatçının özgün üslubuyla yeniden yorumlayan niteliktedir. Bu görseller, çocukların hayal gücünü ve zihinsel canlandırma becerilerini geliştirmekte ve eğlenmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, metni daha derin biçimde yorumlamalarına ve çocukların kavramsal birikimlerinden yararlanarak yeni öyküler üretmelerine imkân tanımaktadır. Mayer (2021, s. 105-121), çocuk metinlerinde kullanılan görsellerin anlatımı desteklemesi, hayal gücünü beslemesi, ilgiyi artırması ve anlamayı kolaylaştırması gerektiğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Pektaş Turgut (2018, s. 212) etkileşimli e-kitaplardaki görsellerin çocukların hayal gücünü geliştiren unsurlar içermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu görüşler örtüşmekte olup, görsellerin çocuklara uygun biçimde tasarlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

E-kitaplarda aile, sosyal ilişkiler, bilim, keşif, duygular, doğa ve çevre gibi günlük hayatla ilişkili konulara yer verildiği belirlenmiştir. Bu konuların çocukların yaş düzeyine uygun ve özgün biçimde işlendiği saptanmıştır. Bu bulgu, Oğuzkan'ın (2021, s. 371-372) çocuk kitaplarında konuların özgün olmasını, çocukların gereksinimlerine ve gelişim düzeylerine uygunluğunu, çocuk dünyasına ayrı bir renk ve kişilik kazandırmasını; ayrıca kültürel değerler, ahlaki kurallar ve gelenek-göreneklerin dikkate alınmasının önemini vurgulayan görüşleriyle uyum göstermektedir.

Metin kurgusu, Sever'in (2015, s. 127-139) vurguladığı rastlantısallık, aşırı duygusallık ve abartılmış merak gibi konuyu zayıflatan öğelerden uzak bir biçimde yapılandırılmıştır. Ayrıca, metin, Oğuzkan' ın (2021, s. 371) belirttiği eğlendirici, düşündürürken güldüren ve dinlendirici nitelikleri taşımakta; anlamsal bütünlük sağlanmış ve okuma motivasyonunu destekleyecek yalın bir çizgide ilerlemektedir.

Metinler, Çer (2019, s. 4-5) ve Dilidüzgün' ün (2004, s. 88) ölçütleriyle uyumlu biçimde; öğüt verici ve dayatıcı söylemlerden, cinsiyet ayrımcılığından, ideolojik ve dinsel telkinlerden ve kuralcı yaklaşımlardan uzak bulunmuştur. Bunun yerine, metinlerde girişimcilik, benlik gelişimi ve yaratıcılığı destekleyen bir kurgu benimsenmiştir. Bu kurgu, çocuğa duyma, düşünme ve karar verme sorumluluğu tanımakta; eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi desteklemekte ve çocuğun sağlıklı, özgür bir değerler sistemi ile cinsel kimlik geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Metinlerde korku ve kaygıyla başa çıkmaya yönelik duyarlılıklar sezdirilmiş; şiddet ve kaba güç bir çözüm yöntemi olarak sunulmamış; bunun yerine iletişim, uzlaşma ve iş birliğine dayalı çözüm yolları özendirilmiştir. Bu doğrultuda, iletiler çocukların duygu ve düşünce dünyasıyla uyumlu bir içerik sunmakta; yeni yaşantılar kazandırmakta; insana ve yaşama ilişkin farkındalık ve duyarlılıklar geliştirmekte ve yazınsal bütünlük taşımaktadır. Elde edilen bulgular, iletilerin açık ve çocuğun yaşantı dünyasına uygun olması; empati ve problem çözme becerileriyle birlikte ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi desteklemesi gerektiğini vurgulayan Gasser vd. (2022, s. 1447-1461) ile örtüşmektedir.

Çatışmalar, Lukens vd. (2023, s. 146-150)'ün belirttiği üzere, çocukların anlama düzeyleriyle uyumlu biçimde kurgulanmıştır. Kişinin başka kişilerle, kendi iç dünyasıyla, doğayla ve toplumla yaşadığı çatışmalar; olay örgüsü içinde çocuğun ilgisini artıracak ve okuma isteğini destekleyecek biçimde bütüncül bir yapı içinde sunulmuştur. Ayrıca bu çatışmaların sevgi ve özgürlük gereksinimleriyle bağdaştığı, merak unsurunun ilgi çekici ancak ölçülü bir biçimde kullanıldığı ve aşırı duygusal öğelerden kaçınıldığı belirlenmiştir.

E-kitaplarda, temaların bilişsel alanı (keşif, problem çözme, gözlem), duyuşsal alanı (duygularla baş etme, aidiyet, özgüven) ve sosyal gelişimi (toplumsal yaşam, çevre ve sağlık bilinci, iş birliği) desteklediği görülmektedir. Bu temaların, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yayımlanan İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 1. sınıf "Güzel Davranışlarımız, Çevremizdeki Yaşam, Yol Arkadaşımız Kitaplar, Yeteneklerimizi Keşfediyoruz, Minik Kâşifler, Atalarımızın İzleri ve Sorumluluklarımızın Farkındayız"; 2. sınıf "Değerlerimizle Varız, Doğada Neler Oluyor?, Okuma Serüvenimiz, Yeteneklerimizi Tanıyoruz, Mucit Çocuk ve Kültür Hazinemiz"; 3. sınıf "Değerlerimizle Yaşıyoruz, Doğayı Tanıyoruz, Bilgi Hazinemiz, Yeteneklerimizi Kullanıyoruz, Bilim Yolculuğu, Millî Kültürümüz ve Hak ve Sorumluluklarımız"; 4. sınıf "Erdemler, Doğa ve İnsan, Kütüphanemiz, Kendimizi Geliştiriyoruz, Bilim ve Teknoloji, Geçmişten Geleceğe Mirasımız ve Demokratik Yaşam" temalarıyla büyük ölçüde örtüştüğü anlaşılmaktadır (MEB, 2024, s. 19).

Temaların konu ile uyumlu biçimde kurgulandığı ve çocukların yaşam, insan ve doğaya özgü durumları sezerek gülme ve düşünme yoluyla deneyim kazanmalarını, ayrıca soyutlama becerilerini geliştirmelerini desteklediği belirlenmiştir. E-kitaplardaki temalar; çocuklara anlamlı yaşantılar kazandıran, açık ve anlaşılır bir yapı sunmakta; bireysel, toplumsal ve evrensel kişilik gelişimini desteklemektedir. Bu bulgular, Hsiao ve Chang (2016, s. 2-3) ile Şen'in (2020) vurguladığı; temanın metin içinde doğal biçimde yayılması, farklı duygular yaşatması, hayal gücünü beslemesi ve olayların mantıklı bir akışla sunulması ölçütleriyle uyum göstermektedir.

E-kitaplarda çoğunlukla çocuklar ana kahraman olarak yer almaktadır. İdealize edilmemiş bu karakterler, hatalar yaparak kurgusal süreç içinde doğruyu bulmakta ve böylece çocukların duygusal ve davranışsal tepkilerinin daha inandırıcı şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca hem çocuk hem de hayvan karakterler; liderlik, yardımseverlik, merak ve doğa duyarlılığı gibi özellikler sergileyerek çocukların özdeşim kurmasını sağlamaktadır.

Karakterlerin fiziksel ve ruhsal açıdan iyi geliştirilmiş olduğu; yaşantıları, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara buldukları çözümler aracılığıyla çocukların kendileriyle özdeşlik kurabilecekleri bir yapı sunduğu saptanmıştır. Ayrıca olay-karakter bütünlüğünün başarıyla sağlandığı; kahramanların değişim ve amaca ulaşma süreçlerinin olaylarla tutarlı ve inandırıcı biçimde ilişkilendirildiği; davranışlarda abartıya yer verilmediği ve karakterlerin çevreyle bütünlük bir kurgu içinde sunulduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, karakter gelişiminin açık ve tutarlı olması; fiziksel, duygusal ve ahlaki özellikler bakımından çocukların gelişimini desteklemesi gerektiğini vurgulayan Santora (2019, s. 2) ile uyum göstermektedir.

E-kitaplarda anlatımın Türkçe sözcüklerle duru, akıcı ve içten bir biçimde kurulduğu; noktalama ve yazım kurallarına özen gösterildiği ve cümle uzunluklarının çocuğun dil gelişim düzeyine uygun olarak düzenlendiği saptanmıştır. Metinlerde çocukların sözcük dağarcığını zenginleştiren Türkçenin söz varlığından yararlanılmıştır. Benzetmeler, ikilemeler, yansıma sözcükler ve deyimler metnin imgesel gücünü desteklemekte; dilsel düzenleniş çocukların düşünce ve imgelem dünyasına uygun bir yapı sunmaktadır. Ayrıca bu yapı, öykülenebilir bir dil çevresi oluşturarak kavramsal gelişimi desteklemektedir. Bu bulgular, dilin sade, akıcı, doğal ve estetik biçimde kullanılmasını; çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun sözcük ve cümlelerin tercih edilmesini ve soyut, karmaşık ya da öğretici bir söylemden kaçınılmasını vurgulayan alan yazınla uyum göstermektedir (Gönen vd., 2018, s. 27; Liu, 2023, s. 603-605). Bununla birlikte, anlatımda çocuğun beş duyusunu devindiren öğelere sınırlı düzeyde yer verildiği ve bu yönün geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan ve çocuklara sunulan metinlerin dijital uzantısı niteliğindeki etkileşimli e-kitapların, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken boyut ve ağırlık, kâğıt niteliği, kapak ve cilt, harf özellikleri, resimler ve görsel tasarım öğeleri, sayfa düzeni gibi dış yapı unsurları ile konu, izlek/tema, kahramanlar, dil ve anlatım, ileti ve olay örgüsü gibi içyapı unsurları açısından çocukların yaş ve gelişim özellikleriyle özelliklerine uygun, ilgi alanlarına karşılık veren bir yapıda tasarlandığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda çocuğa görelilik ilkesine uygun nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri arasında konumlandırılacağı sonucuna varılmaktadır.

Öneriler

- Etkileşimli e-kitapların çocukların okuduğunu anlama, kelime dağarcığı, dikkat süresi, okuma tutumu ve motivasyonları üzerindeki etkilerini ortaya koymaya yönelik deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Etkileşimli e-kitapların sınıf içi ve ev ortamında kullanımına ilişkin öğretmen ve ebeveynlerin pedagojik yeterliklerini, algılarını ve deneyimlerini ortaya koyan karma araştırmalar yapılabilir.
- Okuma güçlüğü yaşayan çocuklara yönelik etkileşimli e-kitapların okuma düzeyi, akıcılığı ve anlama becerilerine etkisini inceleyen uygulamalı çalışmalar yürütülebilir.
- Etkileşimli e-kitaplarda yer alan karakter tasarımı, çatışma türleri ve olay örgüsünün çocukların sosyal-duygusal öğrenme çıktılarıyla ilişkisini inceleyen çalışmalar yapılabilir.
- Farklı kültürlerde hazırlanmış etkileşimli e-kitapların çocuğa görelik ilkesini nasıl yansıttığını ortaya koyan kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalar yürütülebilir.
- TRT Çocuk Kitaplık uygulamasının; çocuk edebiyatı alanında yetkinliği kabul görmüş farklı yayınevlerinin ve yazarların eserlerine de yer verilerek estetik ve yazınsal zenginliğinin artırılmasıyla çocuğa görelik ilkesi doğrultusunda yeniden değerlendirilebilir.

İzin ve Katkı Bildirimleri

Etik Kurul İzni

Yazar makale için etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir.

Yazarlık Katkısı

Makale tek yazarlıdır.

Kaynakça

- Alkan Ersoy, Ö. ve Bayraktar, V. (2018). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri. A. Turla (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (ss. 10–40). Hedef CS.
- Alsalihi, N. R., Al-Qatawneh, S., Eltahir, M., Althunibat, F. ve Aljarrah, K. (2020). The role of academic electronic books in undergraduate students' achievement in higher education. *Heliyon*, 6(11). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05550>
- Amirtharaj, A. D., Raghavan, D. ve Arulappan, J. (2023). Preferences for printed books versus e-books among university students in a Middle Eastern country. *Heliyon*, 9(6). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16776>
- Bozkurt, A. ve Bozkaya, M. (2013, 23–25 Ocak). *Etkileşimli e-kitap: Dünyü, bugünü ve yarını* [Bildiri sunumu]. Akademik Bilişim 2013-XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Antalya.
- Bozkurt, A. ve Bozkaya, M. (2015). Evaluation Criteria for Interactive E-Books for Open and Distance Learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(5). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i5.2218>
- Canlı, S. (2014). *Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin niteliği üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Carter, M. C. (2016, 21 Aralık). The complete guide to generation alpha, the children of millennials. *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/christinecarter/2016/12/21/the-complete-guide-to-generation-alpha-the-children-of-millennials/>.
- Celepoğlu, A. (2007). Çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar. Ö. Yıllar ve L. Turan (Ed.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* içinde (ss. 37–66). Pegem Akademi.
- Chen, C.C. ve Tsai, Y.H. (2025). *Effect of interactive e-book use on learning engagement, satisfaction and perceived learning*. *Education and Information Technologies*. <https://doi.org/10.1007/s10639-025-13415-w>
- Chen, C., Jamiat, N., Abdul Rabu, S. N. ve Mao, Y. (2024). Effects of a self-regulated-based gamified interactive e-books on primary students' learning performance and affection in a flipped mathematics classroom. *Education and Information Technologies*, 29, 24143-24180. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12789-7>
- Creswell, J. W. ve Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Çağlayan, A. A. (2025, 26–29 Ağustos). *Dijital ortamda yer alan kitapların kavramsal yolculuğu: elektronik kitaplardan artırılmış gerçeklik destekli kitaplara* [Bildiri sunumu]. 5. Uluslararası Eğitim Teknolojileri ve Çevrimiçi Öğrenme Konferansı, Balıkesir.
- Çer, E. (2016). Türkçe öğretiminde çocuğa görelik ilkesine uygun edebiyat yapıtlarının önemi. *Elementary Education Online*, 15(4), 1399-1410. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/ieo.2016.22814>

- Çer, E. (2019). Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa göre olmasını sağlayan başat bir değişken: Eğitsel özellikler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 3(1), 1-11.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş çocuk yazını: Yazın eğitime atılan ilk adım*. Morpa Kültür Yayınları.
- Dowdall, N., Melendez-Torres, G. J., Murray, L., Gardner, F., Hartford, L. ve Cooper, P. J. (2020). Shared picture book reading interventions for child language development: A systematic review and meta-analysis. *Child Development*, 91(2), 383-399. doi: 10.1111/cdev.13225.
- Gasser, L., Dammert, Y. ve Murphy, K. (2022). How do children socially learn from narrative fiction: Getting the lesson, simulating social worlds, or dialogic inquiry. *Educ Psychol Rev* 34, 1445-1475. <https://doi.org/10.1007/s10648-022-09667-4>
- Gençer, G. ve Bahşi, N. (2025). TRT çocuk kitaplığının eleştirel düşünme ve yaratıcılık bağlamında incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (74), 727-742. DOI: 10.21764/maeuefd.1629078
- Gök Tülkay, B. ve Sapsağlam, Ö. (2023). Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuk hakları bağlamında incelenmesi: TRT çocuk kitaplığı örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 142-158.
- Gönen, M., Vuran, S., Yılmaz, A., Ünsal, F. Ö., Bayrak, G., Turla, A. Güzelarslan, Ö. ve Toprak, D. (2018). Çocuk kütüphanelerinde okul öncesi dönem. Ç. Polat, E. Yılmaz ve A. Kakırman Yıldız (Ed.) *Çocuk kütüphaneleri çalıştay* (ss. 21-31). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Hombrecher, H. ve Wassiltschenko, J. (2020). The well-worn book and the reading child: Cultural and cognitive aspects of materiality in children's literature. *Neohelicon*, 47(2), 537-557. <https://doi.org/10.1007/s11059-020-00551-0>
- Hsiao, C. Y. ve Chang, Y. M. (2016). A study of the use of picture books by preschool educators in outlying Islands of Taiwan. *International Education Studies*, 9(1), 1-19. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v9n1p1>
- Jeong, H. (2012). A comparison of the influence of electronic books and paper books on reading comprehension, eye fatigue, and perception. *The Electronic Library*, 30(3), 390-408. <https://doi.org/10.1108/02640471211241663>
- Jukic, R. ve Skojo, T. (2021, 27 Eylül). *The educational needs of the alpha generation* [Bildiri sunumu]. 44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO). <https://doi.org/10.23919/MIPRO52101.2021.9597106>.
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2018). *IFLA guidelines for library services to children aged 0-18* (2nd ed.) https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf
- Karatay, H. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Grafiker Yayınları.

- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Lim, B. C.-Y., Liu, L. W. L. ve Choo, C.-H. (2020). Investigating the effects of interactive e-book towards academic achievement. *Indonesian Journal of Electrical Engineering and Computer Science*, 17(1), 507–514. DOI:10.24191/ajue.v16i3.10272
- Lim, J., Whitehead, G. W. ve Choi, Y. (2021). Interactive e-book reading vs. paper-based reading: Comparing the effects of different mediums on middle school students' reading comprehension. *System*, 97. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102434>
- Listanto, V., Arlinwibowo, J., Permatasari, A. D., Ifitah, K. N. ve Anwas, E. O. M. (2025). Which is better: E-book or printed book? A meta-analysis of educational materials in language learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 26(3). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v26i3.8468>
- Liu, Y. (2023). Readability and adaptation of children's literature: An interpersonal metaphor perspective. *Journal of World Languages*, 9(2), 223–240. DOI:10.1515/jwl-2022-0039
- Lukens, R. J., Smith, J. J. ve Coffel, C. M. (2023). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (3.baskı) (C. Pamay, Çev.). Erdem Yayınları.
- Mayer, R. E. (2021). *Multimedia learning* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *İlkokul Türkçe dersi öğretim programı (1, 2, 3 ve 4. sınıflar)*.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E. ve Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Oğuzkan, A. F. (2021). *Çocuk edebiyatı* (11. baskı). Anı Yayınları.
- Öztürk, Y. ve Kayadibi, N. (2021). Çocuk kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3), 1234–1256.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE Publications.
- Pektaş Turgut, Ö. (2018). Çocuklara yönelik etkileşimli e-kitap uygulamaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 21(1), 205–221. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.435664>
- Puric, D. S. ve Sekač, V. M. (2022). Advantages and limitations of the use of e-textbooks in the Serbian language teaching from the perspective of teachers and future teachers. *Zbornik Radova Pedagogskog Fakulteta, Užice*, 2022(24), 77–94. <https://doi.org/10.5937/ZRPFU2224077P>.
- Salisbury, M. ve Styles, M. (2012). *Children's picturebooks: The art of visual storytelling*. Laurence King Publishing.
- Santora, L. A. (2019). Assessing children's book collections using on anti-bias leans. *Anti-Defamation League*, 1-5.
- Schreier, M. (2021). *Qualitative content analysis in practice*. SAGE Publications.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. baskı). Tudem Yayınları.

- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi*. Tudem Yayınları.
- Sheppard, S. M., Nobles, S. L., Palma, A., Kajfez, S., Jordan, M., Crowley, K. ve Beier, S. (2023). One font doesn't fit all: The influence of digital text personalization on comprehension in child and adolescent readers. *Education Sciences*, 13(9), 864. <https://doi.org/10.3390/educsci13090864>
- Spjeldnæs, S. ve Karlsen, F. (2024). How digital devices transform literary reading: The impact of e-books, audiobooks, and online life. *New Media & Society*, 26(4), 1123–1145. <https://doi.org/10.1177/14614448221126168>
- Şanal, A. (2020). Kral Şakir serisinden “Mor Bir Fil Gördüm Sanki” adlı çocuk kitabının çocuğa görelik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 64-90.
- Şen, E. (2020). *Çocuk edebiyatında kurmaca gerçeklik*. Nobel Bilimsel Eserler.
- Yıldız Taşdemir, C. ve Ata Doğan, S. (2023). Çocuklar için bir e-kitap uygulaması: TRT Çocuk Kitaplık. *Türk Kütüphaneciliği*, 37(1), 29-50. <https://doi.org/10.24146/tk.1132369>
- TRT Haber. (2021, 30 Mart). *TRT'den çocuklara özel dijital kitap uygulaması: TRT Çocuk Kitaplık*. <https://www.trthaber.com/trtden-haberler/trtden-cocuklara-ozel-dijital-kitapuygulamasi-trt-cocuk-kitaplik-288.html>
- Walker, S. (2012). Describing the design of children's books: An analytical approach. *Visible Language*, 46(3), 267-292.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Güncellenmiş 12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zhang, X., Tlili, A., Shubeck, K., Hu, X., Huang, R. ve Zhu, L. (2021). Teachers' adoption of an open and interactive e-book for teaching K-12 students Artificial Intelligence: a mixed methods inquiry. *Smart Learning Environments*, 8, <https://doi.org/10.1186/s40561-021-00176-5>